

Mogens Lykketofts grundlovstale

Taler

Mogens Lykketoft
Formand for Folketinget

Dato

5. juni 2013

Sted

Svend Aukens Plads,
København

På grundlovsdagen fejrer vi hele udviklingen af vort samfund siden den første fri forfatning i 1849. Og med meget god grund.

Men som socialdemokrater fejrer vi ikke mindst det velfærdssamfund – den Danske Model – som vi selv har været den drivende kraft i at udvikle.

Den Danske Model har skabt enestående fremgang i velstand og fordelt velstanden bedre end de fleste andre steder i verden.

Kvindernes udvandring til arbejdsmarkedet, kampen for ligestilling og det vældige løft i samfundets investering i uddannelse, børnepasning, ældreomsorg og sygehuse var aldeles skelsættende.

Min generation har derfor fået mange flere valgmuligheder og meget større velstand end dem, der var før os.

Vi ved, at vi kun fik både friheden og velfærd, fordi der var et stærkt fællesskab.

Det er den forståelse, vi skal fastholde og udvikle.

Der er tre paragraffer i min egen politiske grundlov.

For det første:

Oplysning, alsidighed og tolerance er afgørende for at værne om demokratiet. Men det er noget, der hele tiden skal kæmpes for.

Det danske folkestyre er skabt af partier, der kunne samarbejde og spillede

sammen med stærke folkelige organisationer.

De, der slog tonen an, insisterede på respekt. De undgik at tilsværte mennesker med andre synspunkter eller af anden oprindelse end dem selv. De talte ikke ned til menneskers frygt og fordomme, men op til deres forhåbninger.

Men respekt og tolerance er bestemt ikke en given størrelse. Det ved vi ikke mindst fra de foregående ti år i dansk politik.

Det er misforstået tolerance at acceptere intolerance, uanset om den har karakter af religiøs fanatisme, racisme, kvindeundertrykkelse eller f.eks. voldelig børneopdragelse.

Vi skal gøre op med dem, der præker fordomme og intolerance, uanset om de er muslimer eller kristne, og hvad enten de kommer fra det yderste venstre eller højre. Mennesker, der enøjjet tror på en eneste sandhed, som de måske påstår at have fået direkte fra deres gud, er farlige for deres omgivelser og farlige for demokratiet.

Forsvaret for tankernes frihed, kønnenes ligestilling – for de små og svage mod de store og stærke – er vitalt for vores demokrati.

Ægte, oplyst folkestyre forudsætter, at alle anskuelser kan komme til udtryk; at der er plads til de skæve, de sjove, de nytænkende og de udfordrende; at vi tager os for at lytte til mennesker med særlig indsigt. Først da findes et kvalificeret grundlag, som den enkelte borger kan træffe sit valg ud fra.

Ensretning af meningerne i vores del er verden sker ikke ved censur og undertrykkelse. Men ensretning kan alligevel et langt stykke af vejen alligevel blive resultatet, hvis stærke økonomiske særinteresser får lov at sætte sig på politiske partier og medier.

Den finanskrisen, der har rystet os de sidste fem år og været til enorm skade for beskæftigelsen og den sociale stabilitet, har sin rod i, at enormt rige og magtfulde finansielle institutioner satte sig så hårdt på toneangivende politiske partier i USA og andre vestlige lande, at der ikke i tide var vilje til at begrænse deres udskejelser. De fik lov til at spille hele bulen op, samtidig med at deres ledende medarbejdere scorede ufatteligt store lønninger. Og bagefter kunne vi få lov til

at tømme statskasserne for bare nogenlunde at redde virksomhederne fra bankernes krise.

Den store kapital har også på den hjemlige bane haft overdreven indflydelse på statsmagten og fået tildelt vilkår, der begrænser vores handlefrihed til at udvikle velfærdssamfundet. Tænk bare på de aftaler, Mærsk og de andre koncessionshavere i Nordsøen i 2004 fik tildelt fire årtier frem af den daværende borgerlige regering! Eller på, at vi reddede bankerne for de værste følger af finanskrisen uden at få ejerandele til gengæld, fordi den daværende konservative erhvervsminister mente at dét ville være nordkoreanske tilstande – også selv om metoden med held blev brugt i Sverige under den forrige bankkrise.

Det hele bliver bare værre, hvis den store kapital også sætter sig på de kanaler, hvorfra vi får de fleste nyheder og de stærkeste bombardementer med meninger.

Vi trøster os med, at vi ikke er som Italien. Vi har ikke haft en multimilliardær, der skaffede sig sin formue ved tvivlsomme metoder og fra en korrump statsminister skaffede sig monopol på private TV-kanaler. Og som derefter brugte af sin enorme formue på at vinde den politiske magt og sætte sig også på de statslige TV-kanaler.

Vi har ikke haft en Murdoch, der via meningsdannelser i sit medieimperium kunne fremelske eller ombringe britiske statsministre.

Men vi har i perioder haft borgerlige frontkæmpere, der systematisk har søgt at ensrette, udrense og censurere i public service fra Danmarks Radio. Og vi har indtil for nylig haft en regering, der gerne ville privatisere TV2 med risiko for mindre alsidighed og mindre public service, hvis kanalen sælges til ensrettede mediemaskiner som Murdochs eller Berlusconis.

*

Den anden paragraf i min politiske grundlov er, at

frihed og fællesskab ikke er modsætninger, men derimod hinandens forudsætninger.

Det er grundlæggende forkert at definere frihed og fællesskab som hinandens

modsætninger. Ægte frihed trives ikke, hvis markedet og den private pengepung skal være alene om at bestemme, hvad det enkelte menneske får mulighed for. Den enkelte har først frihed til at udfolde sine individuelle evner og anlæg, når hun eller han er fri af armod og har en grundlæggende social tryghed.

Man har jo ikke frihed til et godt liv, hvis det er forældrenes dårlige økonomi, der begrænser, hvor meget uddannelse man kan få – eller hvis børnenes dårlige økonomi bestemmer, at man som gammel ikke kan få ordentlig pleje.

Lige nu tales der meget om arbejdskraftmangel. Og vi må da håbe, at det er denne positive udfordring, vi skal møde om få år.

Men lige nu er arbejdsløsheden den store udfordring.

Arbejdsløshed skaber ulighed og utryghed. Arbejdsløshed betyder fiasko for alt det, der skal få fremtiden til at hænge sammen: unge, der ikke får lov at bruge deres talenter og uddannelse. Ældre, skubbes ud – indvandrere kommer ikke ind – der skabes ikke plads til handicappede.

Derfor skal vi her og nu gøre alt, hvad vi kan, for at bekæmpe arbejdsløsheden. Derfor skal vi satse meget mere på uddannelse, så alle unge får kompetencer og så alle, der undervejs i arbejdslivet skal skifte bane, får chancen for at tilegne sig nye kompetencer. Derfor skal vi her og nu investere mere i forskning og moderne infrastruktur.

Et stærkt velfærdssamfund er forudsætningen for, at der er frihed for alle – ikke kun for dem, der blev født i gode kår. Derfor afskaffede det nye flertal i Folketinget fattigdomsydelserne. Vi skal ikke have et samfund, hvor det sociale sikkerhedsnet ligger så lavt og er så tyndt, så mennesker med beskedne forudsætninger tvinges til at arbejde for en ussel løn. Vi skal et samfund, der løfter menneskers kvalifikationer op, så de kan få en anstændig løn.

Det er min overbevisning, at den største sum af frihed findes, når vi appellerer til menneskers sociale sindelag i stedet for til deres personlige grådighed.

Grådighedens evangelium har de seneste ti år i stor stil slået takten an verden rundt – også i Danmark. Det fælles er blevet lagt for had, blevet forsømt og fortrængt. Nu er boblerne bristet. Aktiekurser og ejendomspriser er gået i bund.

Millioner er blevet arbejdsløse og endnu mange flere trues på deres job. Rigtig mange familier er tynget af gæld, som blev optaget på baggrund af de friværdier, der ikke er der mere.

Derfor kan vi ikke drive økonomien i gang lige nu ved hjælp af større privat forbrug – heller ikke ved at give skattelettelser.

Nye job her og nu skal især skaffes ved at fremrykke investeringer, der skal til for at sikre en bæredygtig fremtid – investeringer i energibesparelser, alternativ energi, sundhed, skole og uddannelse, veje og jernbaner.

Vi skal værne om det fælles i et godt uddannelsessystem og et godt offentligt sundhedsvæsen, børnepasning og ældreomsorg – og vi skal skabe en infrastruktur, der styrker danske virksomheders konkurrenceevne og det danske samfunds langsigtede bæredygtighed.

Dén, der kun tjener lidt og har stor risiko for sygdom og arbejdsløshed, taber, hvis velfærdssamfundet brydes ned. Det er folk med høj løn og lille risiko, der scorer kassen og i det hele taget drager fordel, når den sociale forsikring bliver privatiseret.

Derfor har vi en helt afgørende opgave med at genopbygge den folkelige støtte til fællesskabet, forståelse for at det koster, og for at alle skal betale efter reglerne og deres reelle evne.

*

Den tredje paragraf i min politiske grundlov er, at

kampen for demokrati og velfærd er global.

For et tiår siden kunne vi være stolte over, at Danmark var kendt verden over for udsyn, storsind og frisind. Vi var i front med udviklingsbistand og miljøindsats. Dét var aktivistisk udenrigspolitik.

Dét, Anders Fogh kaldte aktivisme, var katastrofal og krigerisk følgagtighed, der førte os til Irak sammen med George W. Bush – måske dén præsident i USA's historie, der forstod mindst om verden. Og trods alle fine ord om menneskeret,

hjælp til Afrika og indsats for miljøet, så skar vi på Danmarks reelle indsats hele vejen rundt. Nu skal vi den anden vej.

Jeg håber, at vi her i den nye tidsalder kan fremhæve, at Danmark igen med høj profil kæmper imod, at det alene er markeds kræfter og magtinteresser, der behersker verdensscenen og fastlåser rystende uligheder og blodige konflikter.

For man kan ikke få en verden til at hænge sammen, hvor de ti rigeste mænd tjener mere end de 40 fattigste nationer.

Globaliseringen – forstået som uhæmmet markedsførelse til fordel for multinationale selskaber – er ramt i hjertekulen af finanskrisen.

En bedre fremtid forudsætter en stærkere politisk ledelse i det internationale samfund. Også dér er der brug for anden balance mellem stat og kapital, mellem samfund og marked.

Vi skal arbejde med energi og kreativitet for en mere solidarisk global orden, der er forankret i gensidigt forpligtende internationalt samarbejde om at skabe jobs og udvikling og løse konflikter. Om fælles indsats for at forhindre klimakatastrofen og sikre klodens langsigtede overlevelse. Om ægte nedrustning og aftaler om destruktion af og forhindring af spredning af masseødelæggelsesvåben.

Det, der står allerførst for, er at få Europa på en fælles og ret kurs. Danmark har i EU større medbestemmelse end vor ringe størrelse og antal skulle berettige os til. Vi skal bruge dette til af al kraft at støtte kravene om en langt stærkere fælles indsats for vækst og beskæftigelse. Krisen, der ganske særligt rammer Sydeuropa, risikerer at efterlade en halv ungdomsgeneration uden arbejde flere år frem i tiden, at undergrave hele velfærdssamfundet og at styrke yderligtgående, nationalistiske og fremmedfjendtlige strømninger.

De fleste unge her i Europa er ikke bange for det fremmede og de fremmede, de er udadvendte, nysgerrige og fremsynede og fulde af selvtillid. De kender koden til den nye tid.

I de lande, der er hårdest ramt af arbejdsløshed, emigrerer mange af de bedst uddannede og mest mobile til andre verdensdele.

Det er os med det politiske ansvar, der har forpligtelsen til at sætte økonomien i gang, så en ny generation kan få lov at udfolde deres energi og talenter til gavn for det samfund, de kommer af.

Kort sagt, mit budskab er:

Ægte frihed trives ikke, hvis de rå markeds kræfter og de største private pengepunge skal være alene om at bestemme.

Et samfund opnår den største sum af frihed ved at tale til menneskers sociale sindelag og troen på fællesskab.

Vi skal af al kraft kaste os ind i et mere forpligtende internationalt samarbejde om at overvinde krise, arbejdsløshed, underudvikling, klimaproblemer og konflikter.

Det er forudsætningerne for, at vore børn og børnebørn får lov at leve i et Danmark med frihed, velfærd og respekt, der omfatter alle.

God grundlovsdag.

Kilde

Manuskript tilsendt fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mogens-lykketofts-grundlovstale-2013>